

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Извештај за 2024. годину

Садржај:

1. Увод.....	4
2. Активности Народне банке Србије у 2024. години	4
Непосредне контроле.....	4
Посредни надзор и посредне контроле	5
Дозволе, сагласности и остале регулаторне активности надзора	6
Развојне активности	7
Стручни испити.....	7
3. Тржиште осигурања.....	8
3.1. Општи показатељи.....	8
3.2. Учесници на тржишту	9
Друштва за (ре)осигурање.....	10
Остали учесници на тржишту.....	10
3.3. Структура портфеља осигурања.....	11
3.4. Билансна сума и билансна структура.....	13
Билансна сума.....	13
Структура активе	14
Структура пасиве	14
4. Показатељи пословања.....	15
4.1. Адекватност капитала.....	15
4.2. Квалитет имовине	16
4.3. Инвестирање средстава техничких резерви	17
4.4. Реосигурање.....	18
4.5. Профитабилност.....	18
4.6. Ликвидност	20
5. Друштвена одговорност и заштита права грађана.....	20
6. Закључак	21

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда

1. Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. На крају 2024. године овај део финансијског сектора обухватао је следеће финансијске институције: 20 банака, 20 друштава за (ре)осигурање, 15 давалаца финансијског лизинга, седам добровољних пензијских фондова, осам платних институција, седам институција електронског новца и два пружаоца услуга повезаних с виртуелним валутама.

2. Активности Народне банке Србије у 2024. години

Имајући у виду, с једне стране, већ дуже време на глобалном нивоу присутне изазове као што су: геополитичке тензије, енергетска криза, климатске промене, ефекти инфлације и заоштрени глобални финансијски услови, те с друге стране, значајну улогу сектора осигурања у пружању заштите осигураницима, као и значај обезбеђења континуитета пружања услуге осигурања у условима промене ризика, активности Народне банке Србије у 2024. години биле су усмерене у правцу одржавања стабилности сектора осигурања, обезбеђивања услова за развој сектора и развој функције супервизије, а тиме и обезбеђења заштите права и интереса осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.

Функција надзора Народне банке Србије, у оквиру одржавања стабилности сектора осигурања, обављана је анализама, праћењем и контролом извештаја и друге документације, те података о пословању субјеката надзора, односно посредним надзором, као и непосредним контролама њиховог пословања.

Непосредне контроле

Контролне активности су обављане како у сегменту пруденцијалног надзора, тако и у сегменту тржишног понашања.

Из делокруга *пруденцијалног надзора* обављена су оба планирана поступка, као и један поступак ванредне циљане контроле. Предмети планираних контрола опредељени посредним надзором у вези су с провером обрачуна свих елемената гарантне резерве, те испуњености услова који се односе на адекватност капитала код друштва за осигурање код ког је оцењено да би непредузимање одговарајућих активности могло да доведе до пословања друштва супротног прописаним захтевима из правила о управљању ризиком, а у другом случају у вези с формирањем, обрачуном и провером довољности математичке резерве и у том смислу провере успостављеног система интерних контрола, те његовог функционисања. Предмет ванредне циљане контроле је била контрола трошкова пословања. Поред наведеног, обављен је и низ активности у вези с поступцима тј. контролама започетим у претходним извештајним периодима.

У сегменту надзора *тржишног понашања* у 2024. години спроводиле су се планиране активности, као и активности у вези с контролним поступцима, започетим у претходном периоду. Предмети наведених контрола су били, пре свега, начин на који друштва за осигурање информишу уговараче осигурања и обављају продају услуге осигурања, затим начин на који друштва за осигурање управљају одштетним захтевима код осигурања од аутоодговорности, добровољног

здравственог осигурања, осигурања живота и друго, као и начин управљања приговорима. Такође, обухваћена је и контрола продаје животних осигурања са инвестиционом компонентом.

Посредни надзор и посредне контроле

Паралелно с непосредним контролама, у Народној банци Србије вршен је *посредни надзор* и у делу пруденцијалног надзора, и у делу надзора тржишног понашања.

Активности посредног *пруденцијалног надзора* подразумевале су континуирано праћење пословања друштава за (ре)осигурање и с *финансијско-економског* аспекта и с *актуарског* аспекта, као и предузимање активности на разјашњењу достављених података и информација, односно отклањању уочених неправилности. Посебно су спроведене активности посредног пруденцијалног надзора, и то: (1) праћење ризика путем супервизорских матрица ризика друштава за (ре)осигурање; (2) анализа тромесечних мишљења овлашћеног актуара, мишљења овлашћеног актуара о финансијским извештајима и годишњим извештајима о пословању друштава, мишљења овлашћеног актуара на извештаје о спровођењу политике саосигурања и реосигурања, анализа извештаја рада интерне ревизије друштава, анализа достављених интерних аката друштава за (ре)осигурање; (3) анализа достављених годишњих, тромесечних и месечних података друштава за (ре)осигурање и (4) сачињавање месечних, тромесечних и годишњих извештаја о стању сектора осигурања. Посредним пруденцијалним надзором посебан акценат стављен је на спровођење законских одредаба које се тичу захтева солвентности, затим акценат је био на провери образовања прописаних техничких резерви довољних за измирење свих будућих обавеза према корисницима осигурања, спровођењу политике саосигурања и реосигурања, адекватном инвестирању средстава осигурања и очувању њихове реалне вредности, ликвидности, процени билансних позиција, трошковима обављања делатности. Посредни пруденцијални надзор је усмерен на праћење идентификованих ризика у пословању, све с циљем очувања финансијске стабилности и солвентности, унапређења система интерних контрола и корпоративног управљања друштава за (ре)осигурање.

У оквиру посредног надзора над *тржишним понашањем* друштава за осигурање редовно су праћени ризици тржишног понашања, на основу анализе квалитативних и квантитативних показатеља, при чему су препознати аспекти пословања појединих друштава за осигурање и других субјеката надзора који захтевају унапређење. Ови аспекти пословања, односно активности друштава за осигурање и других субјеката надзора које су препознате као потенцијално противне правима и интересима корисника услуга осигурања обухваћене су контролним поступцима, како би се благовремено проверило поступање и спровеле одговарајуће мере ради заштите права и интереса корисника услуга осигурања. Истовремено с поменутих активностима, спроведен је већи број тематских анализа, пружена су неопходна мишљења корисницима услуга осигурања, субјектима надзора, новинарима и другим заинтересованим странама, и то у погледу увођења нових производа осигурања, оглашавања и продаје осигурања, канала дистрибуције различитих врста осигурања, закључивања уговора о осигурању на даљину, садржини услова осигурања, права на накнаду из уговора о осигурању и остало.

Када је реч о другим субјектима надзора, у 2024. години спроведене су редовне анализе годишњих извештаја за 2023. годину о пословима заступања и пословима посредовања у осигурању, које су 223 друга субјекта надзора (друштва за посредовање/заступање у осигурању, заступници – предузетници, банке, даваоци финансијског лизинга, јавни поштански оператер)

доставили Народној банци Србије, на основу којих су предузете надзорне активности (писмена упозорења, посредна контрола).

Дозволе, сагласности и остале регулаторне активности надзора

Народна банка Србије обавила је, у оквиру активности надзора над делатношћу осигурања и читав низ других, редовних активности, као што су обрада различитих врста захтева за издавањем дозвола и сагласности, давање стручних мишљења и слично.

С тим у вези, издато је 76 претходних сагласности за обављање функције члана управе и једно решење о одбијању захтева за добијање претходне сагласности за обављање функције члана управе, 20 претходних сагласности за избор друштава за ревизију и две претходне сагласности за стицање квалификованог учешћа, једна претходна сагласност за улагање у друго правно лице, а све на основу претходно извршених анализа које су подразумевале и процену економског утицаја давања сагласности на пословање друштва, као и три претходне сагласности за промену адресе седишта. Издато је и 35 потврда да нису престале да важе дозволе за обављање послова осигурања, односно реосигурања. Код других субјеката надзора, током извештајног периода издате су четири дозволе за обављање послова посредовања у осигурању друштвима за посредовање у осигурању, девет дозвола за обављање послова заступања у осигурању физичким лицима – предузетницима, заступницима у осигурању, док су четири дозволе престале да важе, и то једна дозвола за обављање послова посредовања у осигурању и три дозволе за обављање послова заступања у осигурању. Исто тако, код других субјеката надзора издате су две претходне сагласности даваоцима финансијског лизинга за обављање послова заступања у осигурању као допунске делатности, 11 претходних сагласности за стицање квалификованог учешћа у друштвима за посредовање, односно заступање у осигурању; 16 претходних сагласности за обављање функције члана управе у друштву за посредовање, односно заступање у осигурању и 13 претходних сагласности за промену пословног имена, седишта, односно адресе седишта друштва за посредовање, односно друштва за заступање у осигурању и физичких лица – предузетника, заступника у осигурању. Извршена је и једна оцена испуњености услова за поверавање послова пословођи заступника у осигурању.

Активности Народне банке Србије, усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања, у 2024. години су се односиле, између осталог, на европске интеграције и регулаторне активности.

Народна банка Србије континуирано прати прописе Европске уније из области осигурања и усклађује домаће прописе ради адекватне припреме Републике Србије за улазак у Европску унију, водећи рачуна о стабилности тржишта осигурања и о заштити права и интереса корисника услуге осигурања.

Током 2024. године настављено је са израдом прелиминарне радне верзије нацрта прописа за успостављање новог регулаторног оквира за обављање послова осигурања и реосигурања који ће у потпуности бити усклађен с релевантним правним тековинама Европске уније, укључујући и Директиву Солвентност II, Директиву о дистрибуцији осигурања, нови рачуноводствени оквир и др. Петим ревидираним Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније (NPAА), усвојеним 24. октобра 2024. године, потврђен је четврто тромесечје 2027. године као рок за доношење новог Закона о осигурању.

Народна банка Србије је током 2024. године донела и следећа подзаконска акта: Одлуку о изменама и допунама Одлуке о спровођењу одредаба Закона о осигурању које се односе на издавање дозволе за обављање послова осигурања/реосигурања и појединих сагласности Народне банке Србије¹, Одлуку о изменама и допунама Одлуке о систему управљања у друштву за осигурање/реосигурање², Одлуку о изменама и допунама Одлуке о инвестирању средстава осигурања³, Одлуку о измени Одлуке о извештавању друштва за осигурање/реосигурање⁴ и Одлуку о изменама и допунама Одлуке о Контном оквиру и садржини рачуна у Контном оквиру за друштва за осигурање⁵.

Развојне активности

Од активности Народне банке Србије, усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања, посебно се издвајају активности за имплементацију Солвентности II у Републици Србији.

У складу с динамиком дефинисаном Стратегијом за имплементацију Солвентности II у Републици Србији, у току 2024. године настављено је, као што је напред већ наведено, са израдом прелиминарне радне верзије нацрта прописа за успостављање новог регулаторног оквира за обављање послова осигурања и реосигурања који ће у потпуности бити усклађен с релевантним правним тековинама Европске уније, укључујући и Директиву Солвентност II.

У оквиру развоја функције супервизије Народне банке Србије, у 2024. години су се спроводиле активности на: континуираном побољшавању метода рада; узимању учешћа на супервизорским колегијумима; перманентној едукацији и стручном усавршавању запослених у Народној банци Србије и сл.

Стручни испити

Народна банка Србије посвећује посебну пажњу едукацији овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању, као и овлашћених актуара. Регулативом је утврђено да та лица, пре приступања полагању стручних испита у Народној банци Србије, треба да прођу одговарајуће нивое обуке, како би стекли сва потребна знања и адекватно обављали послове за које су овлашћени.

Ради подизања нивоа компетенција лица која су стекла овлашћење за обављање послова посредовања и заступања у осигурању, као и ради утврђивања коначног списка активних у тим пословима, прописана је обавеза професионалног континуираног усавршавања, чијим се испуњавањем лица задржавају у одговарајућем регистру и могу да обављају делатност.

На основу Споразума о обуци кандидата за полагање стручног испита за стицање звања овлашћеног посредника или звања овлашћеног заступника у осигурању и професионалном усавршавању овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању, потписаног између

¹ „Службени гласник РС”, бр. 44/2024.

² „Службени гласник РС”, бр. 82/2024.

³ „Службени гласник РС”, бр. 82/2024.

⁴ „Службени гласник РС”, бр. 82/2024.

⁵ „Службени гласник РС”, бр. 106/2024.

Народне банке Србије и Привредне коморе Србије, у 2024. години организоване су обуке и стручни испити за стицање звања овлашћеног посредника и овлашћеног заступника у осигурању, у редовним испитним роковима.

Народна банка Србије је организовала два стручна испита за стицање звања овлашћеног актуара.

На основу коначних резултата о положеним испитима, лицима је у 2024. години издато укупно 450 решења о стицању звања овлашћеног посредника и овлашћеног заступника у осигурању, а шест лица је стекло звање овлашћеног актуара.

У 2024. години редовно су се спроводиле активности које се тичу надзора професионалног континуираног усавршавања овлашћених посредника и овлашћених заступника у осигурању, као и овлашћених актуара. Доказ о континуираном усавршавању овлашћених актуара за 2024. годину доставило је 58 овлашћених актуара, а обавезу професионалног континуираног усавршавања у 2024. години извршио је 3.491 овлашћени посредник и овлашћени заступник у осигурању.

3. Тржиште осигурања⁶

3.1. Општи показатељи⁷

Са знаковима стабилизације након дугог и изазовног периода шокова, у 2024. години процењује се реалан раст светског бруто домаћег производа од 3,3%, док у условима неизвесности које достижу нове максимуме (ескалација трговинских тензија и изузетно висок ниво политичке неизвесности) прогнозира нешто успоренији раст у 2025. години од 2,8%, што је знатно испод историјског просека (од 2000. године до 2019. године) од 3,7%.

Глобално тржиште осигурања је у 2024. години забележило процењен реалан раст од 4,6%, с прогнозом да ће у наредне две године (2025. и 2026. године) бити нижи и износити 2,6%, али и виши од петогодишњег просека (2019. до 2023. године), када је износио 1,6%.

Процењен реалан раст глобалне *премије неживотних осигурања*, па и премије неживотних осигурања у развијеним земљама, као и у земљама у развоју, на истом је нивоу и у 2024. години износи 4,3%, с прогнозом да ће у наредне две године просечан реалан раст глобалне премије неживотних осигурања износити 2,3%.

Премија животних осигурања у 2024. години бележи на глобалном нивоу процењен реалан раст од 5,0%, при чему у развијеним земљама он износи 4,0%, док је у земљама у развоју 7,9%, с прогнозом да ће у наредне две године просечан реалан раст глобалне премије животних осигурања износити 3,0%.

⁶ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

⁷ Извор: *World economic outlook, IMF, April 2025; Global economic and insurance market outlook 2025/26, Swiss Re, Sigma No 5/2024, November 2024; World insurance, Swiss Re, Sigma No 3/2024, Jul 2024* и Народна банка Србије.

Пет држава с највећим учешћем у укупној премији оствареној на светском тржишту (САД, Кина, Велика Британија, Јапан и Француска), према последње објављеним подацима у 2023. години, покривале су 69,1% тог тржишта.

Разматрањем показатеља развијености тржишта осигурања – однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику, уочава се да је Република Србија знатно испод наведених показатеља за Европску унију, пре свега због утицаја нивоа ових показатеља у одређеним земљама Европске уније.

Учешће премије у процењеном бруто домаћем производу у 2023. години у Републици Србији износи 1,8%,⁸ док овај показатељ за земље чланице Европске уније износи чак 6,2%. Међутим, у поређењу с групом земаља у развоју света с просеком од 3,3% и земљама у развоју Европе и средње Азије, чији је просек 2,3%, као и с обзиром на то да се земље као што су Русија и Турска налазе иза Републике Србије, може се закључити да је Република Србија на задовољавајућој позицији, уз постојање потенцијала за побољшање ове позиције.

Премији по становнику за Републику Србију у 2023. години износи 216 долара или 200 евра.⁹ Исти показатељ за земље чланице Европске уније износи 2.516 долара, за земље у развоју света 195 долара, а за земље у развоју Европе и средње Азије 207 долара. На првом месту у свету су САД са 9.640 долара, а следе Хонгконг и Сингапур.

У 2024. години премија у процењеном бруто домаћем производу у Републици Србији задржала је учешће из претходне године од 1,8%, док је премија по становнику повећана и износила је 248 долара или 229 евра.¹⁰

У финансијском сектору чији је надзор поверен Народној банци Србије (банке, осигурање, лизинг и добровољни пензијски фондови)¹¹ осигурање, по билансној суми, капиталу и броју запослених, заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2024. години, која је износила 7.317 млрд динара, банке учествују са 90,7%, а друштва за (ре)осигурање са 5,7%.

Табела 3.1.1. Учешће у укупном финансијском сектору
(у %)

	Банке		Лизинг		Осигурање		ДПФ	
	2023.	2024.	2023.	2024.	2023.	2024.	2023.	2024.
Билансна су ма	90,9	90,7	2,5	2,8	5,7	5,7	0,8	0,8
Капитал	89,8	89,9	1,4	1,5	8,7	8,6		
Број запослених ¹⁾	64,7	65,2	1,1	1,2	33,8	33,2	0,4	0,4

1) Код ДПФ је приказан број запослених у друштвима за управљање добровољним пензијским фондовима.

Извор: Народна банка Србије.

⁸ Републички завод за статистику је 2024. године спровео ревизију података о бруто домаћем производу (од 1995. године) у складу с програмом велике ревизије Eurostat-а (саопштење од 1. октобра 2024. године).

⁹ Премија је обрачуната према просечном годишњем курсу Народне банке Србије за 2023. годину, док је за број становника примењен годишњи просек објављен у јулу 2024. године на интернет презентацији Републичког завода за статистику.

¹⁰ Премија је обрачуната према просечном годишњем курсу Народне банке Србије за 2024. годину, док је податак о броју становника процењен број становника на дан 1. јануара 2024. године, објављен на интернет презентацији Републичког завода за статистику.

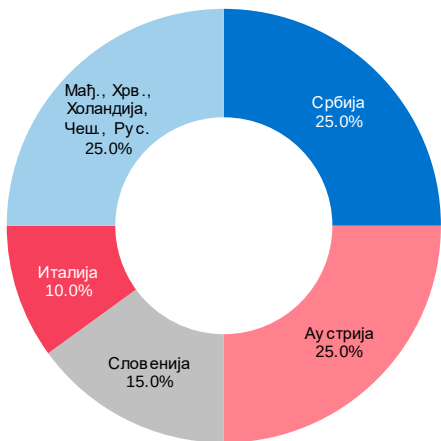
¹¹ Осим платних институција, институција електронског новца и пружаоца услуга повезаних с виртуелним валутама.

3.2. Учесници на тржишту

Друштва за (ре)осигурање

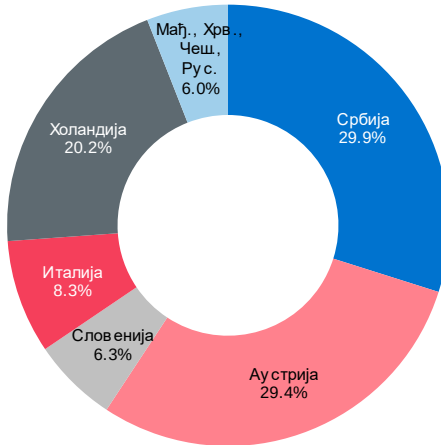
На крају 2024. године у Републици Србији послује 20 друштава за (ре)осигурање и њихов број је непромењен у односу на претходну годину. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а само пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем, бави се по шест друштава.

Графикон 3.2.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у 2024)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 3.2.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у 2024)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају 2024. године 15 је у већинском страном власништву.

Друштва у страном власништву на крају 2024. године бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 84,7%, премији неживотних осигурања са 60,1%, укупној имовини са 70,1%, као и у броју запослених са 65,5%.

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за (ре)осигурање, учествовало је и: 15 банака, 11 давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 115 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 84 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.810 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

3.3. Структура портфела осигурања

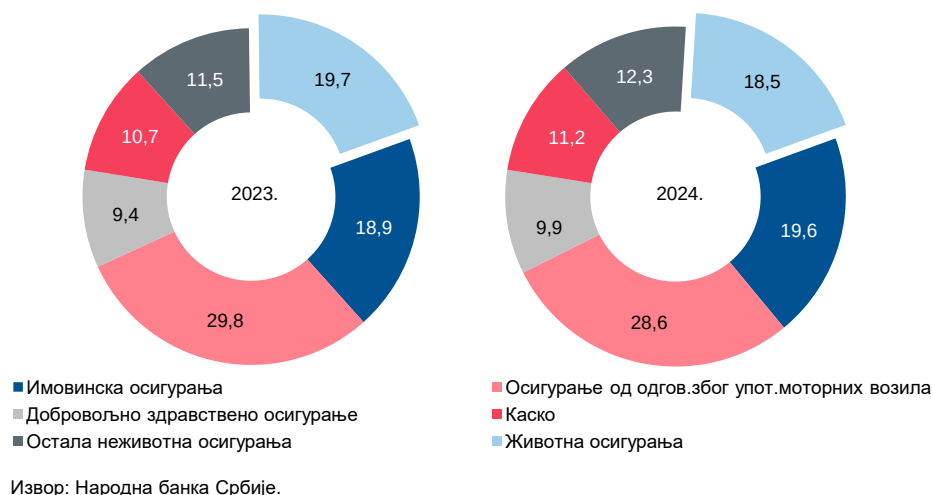
У 2024. години друштва за осигурање остварила су укупну премију у висини од 177,4 млрд динара (1,5 млрд евра или 1,6 млрд долара),¹² што представља повећање од 14,3%.

У структури премије у 2024. години учешће неживотних осигурања износило је 81,5%, док се учешће животних осигурања смањило са 19,7% у 2023. години на 18,5% у 2024. години, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања (15,9%) од раста премије животних осигурања (7,4%).

У структури укупног портфела пет врста неживотних осигурања, и то: добровољно здравствено осигурање, осигурање моторних возила – каско, осигурање имовине од пожара и других опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са 69,2%.

Осигурање од одговорности због употребе моторних возила у 2024. години задржава водеће учешће у укупној премији са 28,6%, а затим следе имовинска осигурања са 19,6% и животна осигурања са 18,5%.

Графикон 3.3. Укупна премија према врстама осигурања
(у 2023. и 2024. у %)

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталог, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези с радом, у 2024. години бележи учешће од свега 2,4%.

Премија добровољног здравственог осигурања бележи раст од 20,4%, што повећава и њено учешће у укупној премији са 9,4% у 2023. години на 9,9% у 2024. години, при чему три друштва за осигурање покривају 62,0% тржишта ове врсте осигурања.

Премија осигурања моторних возила – каско забележила је раст од 18,7%, премија имовинских осигурања раст од 18,0% и премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила раст од 9,8%.¹³

¹² Према просечном годишњем курсу Народне банке Србије за 2024. годину.

Посматрано према висини премије неживотних осигурања, није дошло до промене у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у премији неживотних осигурања тржишта учествују са 74,3%. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини укупне премије и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 73,5% и 81,9%, респективно.

Табела 3.3.1. Ранг листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	2023.			2024.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	40276	25,9	1	46206	26,0	1	-
Ђенерали	28977	18,7	2	31628	17,8	2	-
ДДОР	16895	10,9	4	19616	11,1	3	раст
Винер	17477	11,3	3	19489	11,0	4	пад
Триглав	11352	7,3	5	13449	7,6	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	36033	28,9	1	41189	28,5	1	-
Ђенерали	21625	17,3	2	23902	16,5	2	-
ДДОР	14326	11,5	3	16761	11,6	3	-
Винер	10838	8,6	4	12889	8,9	4	-
Триглав	10615	8,5	5	12680	8,8	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	7352	24,1	1	7726	23,6	1	-
Винер	6639	21,8	2	6600	20,1	2	-
Дунав	4243	13,9	4	5017	15,3	3	раст
Граве	4511	14,8	3	4643	14,2	4	пад
ДДОР	2569	8,4	5	2855	8,7	5	-

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано по каналима продаје, највећи део *укупне премије* у 2024. години остварен је преко: друштава за осигурање (59,7%), друштава за посредовање у осигурању (16,0%), техничких прегледа (9,0%), друштава за заступање у осигурању (5,0%) и банака (4,9%).

Кад је реч о премији *неживотних осигурања*, сама друштва за осигурање прикупила су 58,6%, друштва за посредовање у осигурању 19,2% и технички прегледи 11,1% укупне премије неживотних осигурања. При томе, банке обезбеђују 60,2% укупне премије осигурања кредита, посредници 54,7%, 52,3%, 43,9% и 33,0% укупне премије осигурања робе у превозу, добровољног здравственог осигурања, осигурања од опште одговорности и осигурања финансијских губитака, респективно, док технички прегледи обезбеђују 31,5% укупне премије осигурања од одговорности због употребе моторних возила.

¹³ У мају 2024. године је повећана цена обавезног осигурања од аутоодговорности од 5,26%, а у августу 2024. године повећање је извршило седам друштава, у распону од 2,2% до 2,6%.

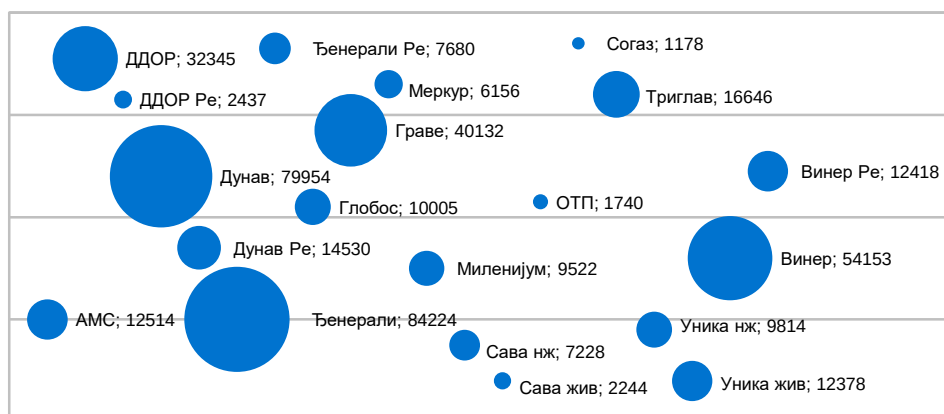
Код укупне премије *животних осигурања* највише се обезбеђује путем продаје: друштава за осигурање (64,5%), банака (16,8%) и друштава за заступање у осигурању (12,5%).

3.4. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају 2024. године на 417,3 млрд динара (3,6 млрд евра или 3,7 млрд долара),¹⁴ и то за 11,1% у односу на крај претходне године.

Графикон 3.4.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 31. 12. 2024, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У 2024. години није дошло до промена у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 76,5%.

Табела 3.4.1. **Ранг листа пет највећих друштава за осигурање**
према критеријуму билансне суме
(у млн динара, у %)

	2023.			2024.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	77394	22,5	1	84224	22,2	1	-
Дунав	70056	20,4	2	79954	21,0	2	-
Винер	51186	14,9	3	54153	14,2	3	-
Граве	38096	11,1	4	40132	10,6	4	-
ДДОР	27865	8,1	5	32345	8,5	5	-

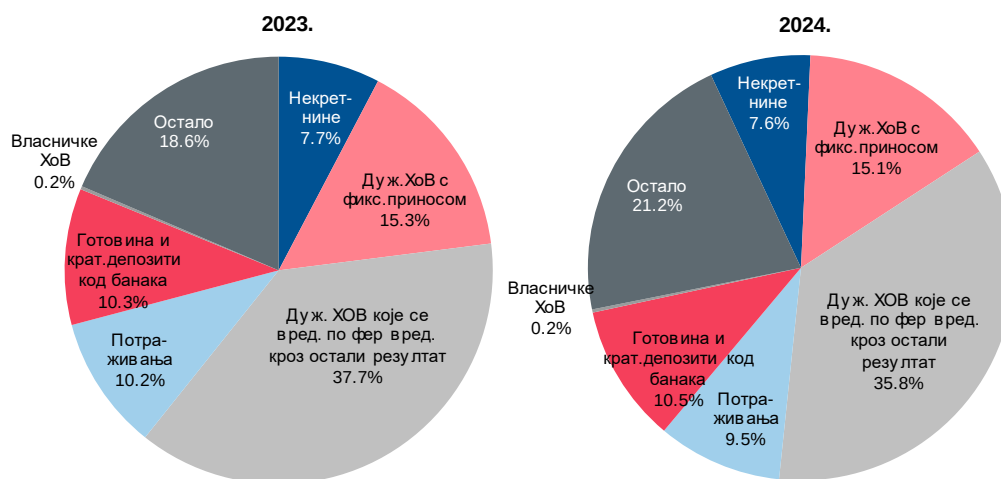
Извор: Народна банка Србије.

¹⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембра 2024. године.

Структура активе

У структури активе друштва за (ре)осигурање, са стањем на дан 31. децембра 2024. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности које се вреднују по фер вредности кроз остали резултат (35,8%) и оне с фиксним приносом (15,1%), иза којих су следили: техничке резерве које падају на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара 10,9% (као део категорије „Остало”¹⁵ у Графикону 3.4.2), готовина и краткорочни депозити 10,5%, потраживања 9,5% и некретнине, постројења и опрема 7,6%.

Графикон 3.4.2. Структура активе
(на дан 31. 12. 2023. и 31. 12. 2024.)

Извор: Народна банка Србије.

У поређењу с 2023. годином може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности које се вреднују по фер вредности кроз остали резултат смањују учешће у 2024. години, док с друге стране, техничке резерве које падају на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара повећавају своје учешће.

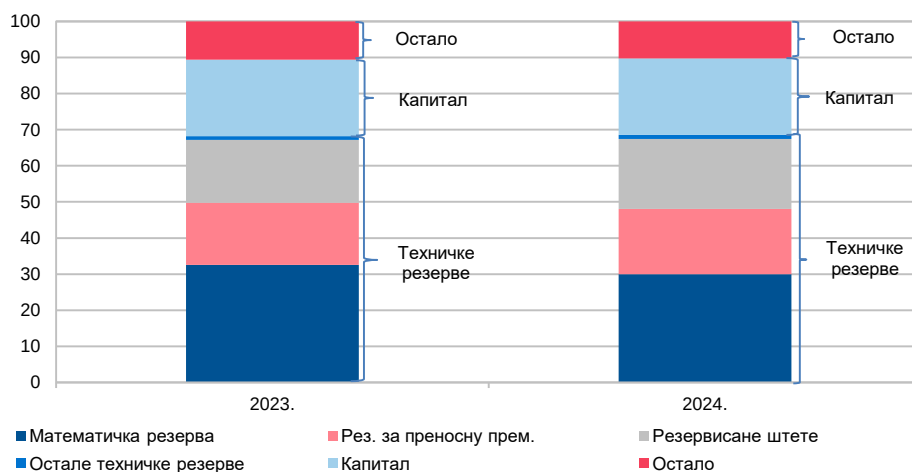
Структура пасиве

У структури пасиве, са стањем на дан 31. децембра 2024. године, најзначајније је учешће техничких резерви од 68,5%, а затим капитала са 21,2%.

Капитал у износу од 88,6 млрд динара у 2024. години бележи раст по стопи од 11,3%. Техничке резерве у посматраном периоду у износу од 285,9 млрд динара бележе раст од 11,7%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, с благом стопом раста у 2024. години, од 2,3% у односу на крај претходне године.

¹⁵ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХОВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХОВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара.

Графикон 3.4.3. Структура пасиве (y %)

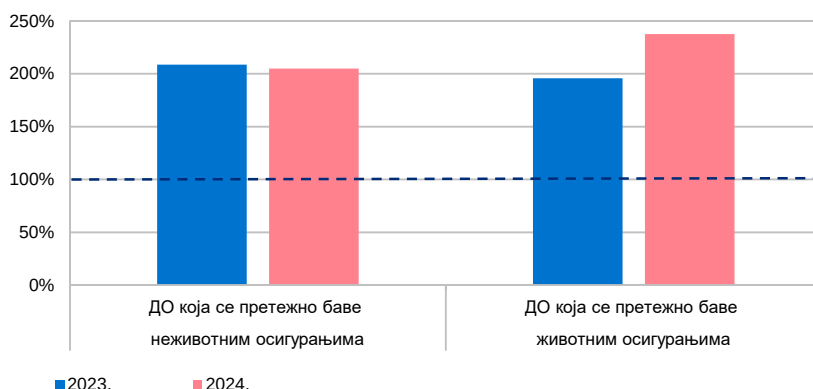
Извор: Народна банка Србије.

4. Показатели пословања

4.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање зависи од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а нарочито услова утврђеног као однос захтеване и расположиве маргине солвентности, при чему на исту у великој мери утиче довољност техничких резерви за преузете обавезе из осигурања.

Графикон 4.1.1. Адекватност капитала друштва за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 31. децембра 2024. године у Републици Србији износила је 61,3 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 28,7 млрд динара. На тај начин се прекида тренд пада **основног показатеља адекватности капитала** (однос расположиве маргине солвентности и захтеване маргине солвентности) сектора забележен у 2022. и 2023. години. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* овај показатељ је износио 204,8%, код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 237,5% док код *друштава за реосигурање* 214,7%. Наведени показатељи представљају добру капитализованост.

Способност друштва које се бави пословима *неживотних осигурања* да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и односом премије у самопридржају и укупног капитала, тј. **рацијом покрића ризика неживотних осигурања капиталом**. Премија у самопридржају¹⁶ представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића користи се укупан капитал, односно његови делови.

Рацио покрића ризика неживотних осигурања капиталом у 2024. години на нивоу свих друштава за осигурање у Републици Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износио је 186,2%, док је у 2023. години износио 182,1%. Ова промена је последица нешто већег раста премије у самопридржају од раста капитала ових друштава за осигурање.

Рацио покрића ризика животних осигурања капиталом, као однос укупног капитала и техничких резерви друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* повећан је са 22,5% у 2023. години на 23,6% у 2024. години. Кретање овог показатеља резултат је већег раста капитала од раста техничких резерви ових друштава за осигурање.

Вредност наведеног односа у 2024. години указује на постојање „резерве” од 23,6% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

4.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **показатељ теже утрживе активе**, у 2024. години нижи је у односу на 2023. годину (20,3%) и износи 19,8%.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ благо је смањен са 7,3% у 2023. години, на 7,2% у 2024. години.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета и трошкова спровођења осигурања, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити с проблемом немогућности извршења својих обавеза, укључујући и обавезе према осигураницима.

¹⁶ Премија у самопридржају намењена је и покрићу трошкова спровођења осигурања.

Показатељ потраживања, као однос потраживања за премију и укупне уговорене премије на нивоу свих друштава за осигурање која су се претежно бавила *неживотним осигурањима*, благо је повећан, са 14,6% у 2023. години на 15,0% у 2024. години, што је последица нешто већег раста потраживања за премију од раста укупне уговорене премије.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији благо је повећано, са 4,1% у 2023. години на 4,4% у 2024. години.

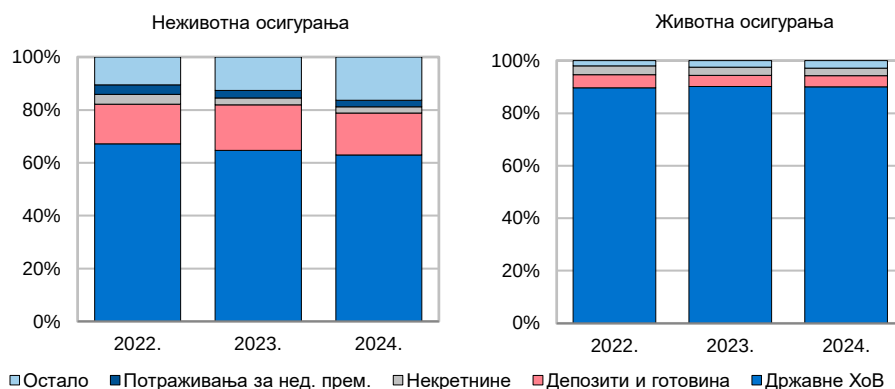
4.3. Инвестирање средстава техничких резерви

Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у друштвима за *реосигурање*, на крају 2024. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно, у Републици Србији за сва друштва за осигурање средства техничких резерви *неживотних осигурања* у 2024. години највећим делом била су уложена у државне хартије од вредности – 63,0%, затим у депозите код банака и готовину – 15,9%, техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара – 15,6%, потраживања за недоспеле премије – 2,5% и некретнине – 2,3%. Посматрано у односу на крај претходне године, смањено је учешће државних хартија од вредности и учешћа депозита и готовине, с једне стране, и повећања учешћа техничких резерви на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара, с друге стране.

Графикон 4.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* нема значајних промена – благо је смањено учешће улагања у државне хартије од вредности, на 90,0%, и некретнине – на 2,9%, а повећано учешће инвестиционих јединица инвестиционих фондова на 1,3% (као део категорије „Остало” у Графикону 4.3. за животна осигурања).

4.4. Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем врши се тзв. изравнавање ризика и заштита друштава за осигурање од великих или масовних штета, које могу угрозити њихово пословање. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Рацио ретенције премије, као удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији, указује на обим пренетих и примљених ризика у реосигурање и саосигурање. У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* овај показатељ је повећан са 75,7% у 2023. години на 76,9% у 2024. години.

Посматрано по врстама осигурања, проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова, осигурању ваздухоплова, осигурању од одговорности због употребе пловних објеката, осигурању имовине од пожара и других опасности, иза којих следе осигурање робе у превозу, осигурање шинских возила, осигурање кредита, осигурање од опште одговорности и осигурање финансијских губитака, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

У друштвима за осигурање која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у 2024. години износи 94,8% и нижи је него претходне године, када је износио 95,8%. Висока вредност овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док штедни (као знатно већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигуравача.

4.5. Профитабилност

Сектор осигурања у 2024. години остварио је позитиван нето резултат, који је после опорезивања¹⁷ износио 12,4 млрд динара.

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања умањених за провизију од реосигурања и ретроцесије, према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете у самопридржају и покрију настале трошкове спровођења осигурања умањене за провизију од реосигурања и ретроцесије, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту

¹⁷ Обухвата само пореске расходе које су друштва за (ре)осигурање исказала до момента достављања података Народној банци Србије.

непокретности, при чему у том случају треба имати у виду пратеће тржишне ризике, као и ризик неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* вредност комбинованог рација у самопридржају боља је у односу на претходну годину (93,4%) и у 2024. години износи 92,3%.

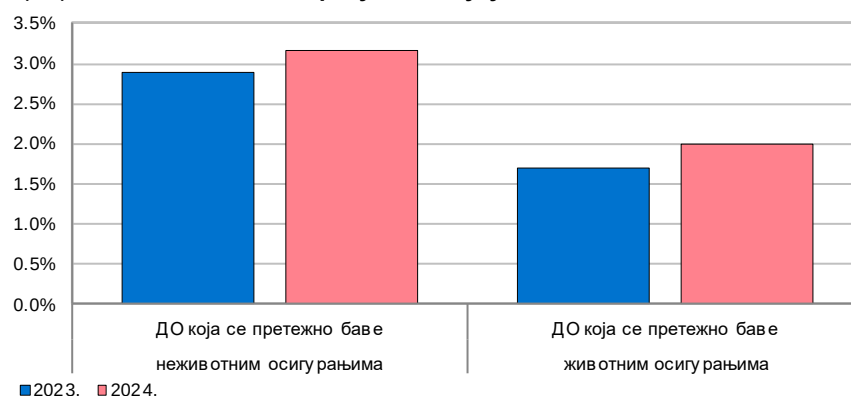
Рацио штета у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне премије у самопридржају), као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање, код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* смањен је са 58,8% на крају 2023. године на 57,5% на крају 2024. године.

Бенефит рацио¹⁸ код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* смањен је са 83,4% на крају 2023. године на 82,0% на крају 2024. године. То је резултат већег раста меродавне премије у самопридржају од раста збира решених штета и промене техничких резерви, у самопридржају.

Однос нето резултата¹⁹ и укупне активе – **RoA**, као мера приноса на укупну активу, оствареног у пословима осигурања, инвестирања и др, у 2024. години у друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* позитиван је и износи 3,2% (у 2023. години 2,9%).

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* RoA у 2024. години износи 2,0% (у 2023. години 1,7%).

Графикон 4.5. Однос нето резултата и укупне активе – RoA

Извор: Народна банка Србије

Посматрано на нивоу свих друштва за (ре)осигурање остварен је позитиван принос на укупну активу друштава, који износи 3,0% (у 2023. години 2,7%).

¹⁸ Однос збира решених штета и промене техничких резерви, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају. Приликом тумачења потребно је уважити дугорочни карактер животних осигурања и значајан утицај промене техничких резерви на овај показатељ.

¹⁹ Нето резултат после опорезивања, с тим да се обухватају само порески расходи које су друштва за (ре)осигурање исказала до момента достављања података Народној банци Србије.

4.6. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза²⁰ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, који је у 2024. години износио 109,2%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

5. Друштвена одговорност и заштита права грађана

Надзором над обављањем делатности осигурања (супервизија осигурања), који спроводи Народна банка Србије, штити се стабилност и солвентност сектора осигурања, као значајног сегмента целокупног финансијског сектора наше земље, али пре свега штите се наши грађани и привредни субјекти – корисници услуга осигурања (уговорачи осигурања, осигураници и трећа оштећена лица). Народна банка Србије спроводи активности којима прати и благовремено реагује, ради одржавања солвентности друштава за осигурање, како би у сваком тренутку могла да одговоре својим обавезама према корисницима услуга осигурања. Међутим, поред тог аспекта, изузетно је важно на који начин друштва за осигурање и други учесници на тржишту осигурања продају услуге осигурања, као и да ли и на који начин друштва за осигурање извршавају обавезе према својим клијентима (рокови и висина накнаде по штетним догађајима и друго), због чега се посебна пажња посвећује управо том сегменту пословања.

Народна банка Србије предузима активности из своје надлежности којима подстиче да услуге осигурања буду лако доступне, свима разумљиве, да закључење уговора о осигурању буде добровољно (где законом није другачије утврђено), да продају врше овлашћена лица са адекватним знањем и квалификацијама, и посебно да се по настанку осигураног случаја (случај за који је уговорено покриће, као својеврсна заштита) благовремено и на фер начин исплати накнада из осигурања.

Како би остварила наведене циљеве, Народна банка Србије анализира квантитативне и квалитативне показатеље тржишног понашања учесника на тржишту осигурања (подаци о броју и врсти приговора, и друго), на основу чега се идентификују проблематични сегменти пословања друштава за осигурање, односно субјеката који врше послове посредовања и заступања у осигурању. Ризици неадекватног тржишног понашања који се препознају као најзначајнији са аспекта заштите права и интереса корисника услуга осигурања, обухватају се планом контролних активности, ради благовремене провере поступања друштава за осигурање и других учесника на тржишту осигурања, а тиме и обезбеђења потребне заштите права и интереса корисника услуга осигурања.

²⁰ Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

6. Закључак

Из упоредних показатеља на крају 2024. године и на крају претходне године, издвајају се следеће промене у посматраној години:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењен број у односу на претходну годину, уз благо смањење броја запослених на 11.357, по стопи од 0,8%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 11,1% и износи 417,3 млрд динара;
- Капитал је порастао за 11,3% и износи 88,6 млрд динара;
- Техничке резерве су повећане за 11,7%, које износе 285,9 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 14,3% и износи 177,4 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 81,5% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 15,9%, при чему двоцифрен процентуални раст бележе осигурања са значајнијим учешћем, као што су имовинска осигурања, осигурање моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање;
- Животна осигурања смањују учешће у укупној премији са 19,7% на 18,5%, уз бележење раста ове премије од 7,4%.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују са пуним усклађивањем прописа са Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом Солвентности II.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања, како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању са Директивом Солвентност II, у складу са Стратегијом за имплементацију Солвентност II у Републици Србији из маја 2021. године, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим услове за адекватност капитала и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки одређених активности на имплементацији Солвентности II – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуге осигурања.

У условима утицаја глобалне неизвесности, испуњен је један од најважнијих стратешких циљева Народне банке Србије и Владе за 2024. годину, а то је добијање инвестиционог кредитног

рејтинга наше земље. На изазове из међународног окружења Народна банка Србије је одговорила постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и референтне каматне стопе, у циљу обезбеђења повратка инфлације у границе циља, што је дало очекиване резултате у мају 2024. године, а у складу с пројекцијама Народне банке Србије. Имајући у виду значај сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђења континуитета пружања услуге осигурања, Народна банка Србије ће предузимати све неопходне мере из своје надлежности, којима би се могло утицати на смањење ефеката присутних ризика на сектор осигурања. Активности ће бити усмерене на одржавање стабилности сектора осигурања (спровођењем плана непосредних контрола, континуираним посредним надзором друштава за (ре)осигурање и других субјеката надзора и изменом регулативе) и унапређење функције надзора, а све с циљем обезбеђења стабилности сектора осигурања и заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.